

ΣΧΟΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ-ΓΝΩΣΗΣ ΣΗΜΕΡΑ

Νικόλαος Ξηρομερίτης, Καθηγητής Τμήματος Πολιτικών Έργων Υποδομής

Ίσως θα μπορούσαμε εύκολα να πούμε ότι η φιλοσοφία, που άλλοτε ήταν η κορωνίδα της γνώσης, σήμερα πάσχει από μοναξιά. Μιλούμε γι' αυτήν επιφανειακά χωρίς ν' ασχολούμαστε σοβαρά μαζί της. Η τεχνολογική μας εποχή, οι έντονοι και ξέφρενοι ρυθμοί της, ο κατ' εξοχήν υλιστικός χαρακτήρας της, είναι παράγοντες ανασταλτικοί για την ενασχόλησή μας με τη φιλοσοφία.

Πού να βρεθεί ο καιρός στ' αλήθεια για την ανάγνωση τόσων βιβλίων που γράφτηκαν γι' αυτήν και που αναφέρονται σε τόσο δύσκολα ερωτήματα, όπως αυτό της ευτυχίας, της ελευθερίας, του χρόνου, του θανάτου, της δικαιοσύνης, της αισθητικής, της γνώσης κ.λ.π. Στο παρόν άρθρο θα 'θελα με όλη την καρδιά μου, εμείς, να προσπαθήσουμε να σκεφτούμε επαναθέτοντας με συντομία μερικά θεμελιώδη ερωτήματα, να αγγίξουμε τη φιλοσοφική γνώση, ψάχνοντας μες' τη μακρόχρονη ιστορία της, αναφερόμενοι ίσως σε μερικούς μόνο από την πληθώρα των τόσο σημαντικών εκπροσώπων της.

Αλλά πρώτα πρώτα ας σκεφτούμε τι σημαίνει ο όρος φιλοσοφία. Θα απαντούσαμε πολύ εύκολα, αφού και η καταγωγή του όρου είναι ελληνική, σημαίνει την αγάπη για τη σοφία, με την έννοια της σύνεσης από τη μια και της πολυγνώσιας από την άλλη. Μόνο αυτή όμως είναι η σημασία της φιλοσοφίας; Όχι θα λέγαμε. Είναι κυρίως η φιλοσοφία: το κυνήγι της αλήθειας που απασχολεί τους ανθρώπους όλων των εποχών και σε όλα τα μήκη και πλάτη της γης, άλλοτε περισσότερο και άλλοτε λιγότερο. Δεν υπάρχει ούτε ένας γνωστός πολιτισμός που δεν αναρωτήθηκε τι είναι ο άνθρωπος, πώς έχει δημιουργηθεί ο κόσμος: υπάρχει ζωή μετά το θάνατο; Πώς δημιουργήθηκε το σύμπαν; Και άλλα. Όπως βλέπουμε λοιπόν, τα φιλοσοφικά ερωτήματα είναι σύμφυτα με την ανθρώπινη φύση. Και όμως, όλοι οι άνθρωποι δε φιλοσοφούν, δεν έχουν μάθει ή συνηθίσει ν' απορούν σαν τα παιδιά και να θαυμάζουν με τα όσα βλέπουν να συμβαίνουν γύρω τους, ζουν μόνο την καθημερινότητα, δεν έχουν μάθει να φιλοσοφούν.

Εμείς σαν Έλληνες, απόγονοι των ένδοξων προγόνων μας, έχουμε την τιμή να θεωρούμαστε ιδρυτές αυτής της περίφημης περιπέτειας του μυαλού που αποτελεί η ενασχόληση με τη φιλοσοφική γνώση και σκέψη. Ό νέος τρόπος σκέψης με την εμφάνιση των φιλοσόφων θα στηρίζεται όχι πια στη μυθολογία - μύθο, αλλά στην εμπειρία και τη λογική. Θα σταθούμε για λίγο μόνο στα τρία βασικά ερωτήματα του μεγαλύτερου ίσως φιλοσόφου όλων των εποχών (μαζί με το Χέγκελ) του Ερμανουέλ Κάντ, που αποτελούν και το αντικείμενο της φιλοσοφικής επιστήμης διαχρονικά. Και είναι τα εξής: **α) Τι μπορώ να γνωρίσω (μεταφυσική), β) Τι πρέπει να κάνω (ηθική), γ) Τι μου επιτρέπεται να ελπίζω (θρησκεία), δ) Τι είδους ον είναι ο άνθρωπος (ανθρωπολογία).**

Ελπίζουμε, αγαπητοί μου, ύστερα από όσα αναφέρθηκαν ως τώρα να γίνεται αντιληπτό ότι η φιλοσοφία και σήμερα ακόμη μπορεί να βοηθήσει τους ανθρώπους να ζήσουν

περισσότερο ανθρώπινα με έναν όρο όμως: ότι δε θα λειτουργεί σαν καθησυχαστική θεώρηση βεβαιοτήτων, αλλά ως μια διαρκής διανοητική αναζήτηση που αποβλέπει στη δημιουργία ελεύθερων και αυτόνομων ατόμων. Το φιλοσοφείν δε θα έπρεπε να σημαίνει τη διάλυση των αμφιβολιών μας, αλλά τη συνάντησή μας με το άγνωστο, που θα ανιχνεύσουμε με την εξάσκησή μας στο να μάθουμε να δυσπιστούμε ακόμη και για τις πολύ σαφείς απαντήσεις που μας δίνονται μέσω φιλοσοφικών θεωριών. Η απορία (η αμφιβολία δηλαδή) αποτελεί την κινητήρια δύναμη της φιλοσοφίας. Για να γίνουμε περισσότερο κατανοητοί μπορούμε να παρομοιάσουμε τη φιλοσοφία με τη θάλασσα, όπου συγκρούονται χίλια κύματα-ρεύματα ιδεολογικά και στην οποία ο καθένας μας είναι αναγκασμένος να ταξιδεύσει το ταξίδι της ζωής όπως μπορεί, δηλαδή μέσω του φιλοσοφείν (που σημαίνει ξανασκέφτομαι και θέτω υπό αμφισβήτηση αυτά που πίστευα ότι ήδη γνώριζα). Και πώς θα το κατορθώσει αυτό;

Κατανοώντας με όσο το δυνατόν πιο ορθό τρόπο τις ιδέες και τις σκέψεις μεγάλων φιλοσόφων, πιστεύοντας ότι έτσι θα βοηθηθεί και θα μπορέσει να βελτιώσει την κατανόηση της πραγματικότητας στην οποία ζει, στην οποία ζούμε. Η σημασία λοιπόν της φιλοσοφικής γνώσης και σήμερα εξακολουθεί να είναι τεράστια. Αψευδείς μάρτυρες είναι οι πολλαπλές εκλαϊκευμένες εκδόσεις φιλοσοφικών έργων για να γίνουν αυτά πιο προσιτά και στους μη ειδικούς, και ακόμη η δημιουργία των Cafe philo, στο εξωτερικό, των φιλοσοφικών καφενείων που ιδρύθηκαν από το 1992 στο Παρίσι από τον αείμνηστο Marc Sautet. Εκεί, ο αυθόρμητος διάλογος μεταξύ των ευαισθητοποιημένων θαμώνων των καφενείων πάνω σε θέματα γενικού ενδιαφέροντος άγει φιλοσοφικό έργο, που βοηθά με τον τρόπο του να γίνονται τα άτομα πιο ευτυχισμένα, πιο συνετά, πιο ελεύθερα. Η γόνιμη σκέψη λοιπόν δεν έχει ηττηθεί καθόλου, ούτε και σήμερα, στην εποχή της βασιλείας

των Media και του Διαδικτύου. Το ενδιαφέρον για τη φιλοσοφική γνώση σε παγκόσμια κλίμακα μεγαλώνει σ' όλα τα κοινωνικά στρώματα λόγω των τεράστιων προβλημάτων που αντιμετωπίζει το άτομο σ' όλους τους τομείς της σύγχρονης ζωής, γιατί γίνεται κατανοητό ότι αυτή η γνώση προσφέρει την ευκαιρία στον καθένα να αναπροσαρμόσει και να θέσει τη ζωή του σε νέες πιο ευτυχισμένες βάσεις που θα τον οδηγήσουν στην πραγμάτωση της ευτυχίας. Τελειώνοντας, θα χρησιμοποιούσα σαν μήνυμα, παραφράζοντας το μεγάλο Γάλλο φιλόσοφο Καρτέσιο, τη θεμελιώδη αρχή του

φιλοσοφώ, άρα υπάρχω.▪

